

Szakpolitikai ajánlás a harmadik országbeli állampolgárok integrációjának erősítésére Budapest Főváros Önkormányzata számára

Az önkormányzati feladatok fejlesztésének lehetséges irányai a migránsok oktatása és nevelése terén

Tartalom

1. Bevezetés
2. Budapest: lokalitás és integrációs színtér
3. Az Európai Unió migránsok oktatásával kapcsolatos szakpolitikája
4. Hazai társadalmpolitikai és jogi háttér
5. Jó gyakorlatok nemzetközi kitekintésben

1. Bevezetés

A Fővárosi Migrációs Kerekasztal közel ötven fővárosi civil szervezet, valamint az érintett közigazgatási szervek közreműködésével jött létre az Európai Integrációs Alap támogatásával, azzal a céllal, hogy a szakterület szereplőinek tevékenységét összehangolja a bevándorlók megfelelő ellátása érdekében¹. A projekt három szakterületen fejti ki szakpolitikai javaslattevő tevékenységét: a szociálpolitika, a kultúra és az oktatás területén. A migránsok oktatásával kapcsolatos ajánlások céljainak megfogalmazásához egy oktatással foglalkozó kerekasztal-megbeszélést tartottak a résztvevők, hogy szűkebb körben, az oktatási terület vonatkozásában állítsák fontossági sorrendbe a migráns közösségek számára fontos, társadalmpolitikai beavatkozásokká alakítható célokat. A műhelymunka jellegű, kommunikációra, vitára, konzultációs lehetőségekre építő módszer kifejezetten alkalmasnak bizonyul arra, hogy ne csak a nagy tapasztalatokkal rendelkező, jelentős erőforrásokkal

¹ Megalakult a Fővárosi Migrációs Kerekasztal: <http://budapest.hu/Lapok/Megalakult-a-F%C5%91v%C3%A1rosi-Migr%C3%A1ci%C3%B3s-Kerekasztal-.aspx>

gazdálkodó civil szervezetek professzionális kommunikációja jelenjen meg az önkormányzati ajánlásokban, de hangsúlyt kapjanak a gyakran érintettek által alapított „grassroots” szervezetek is.

E közös gondolkodás eredményeként született meg egy problématerkép, amely a kerekasztal ülésein elhangzottak alapján – gyakorlatilag az egyes tevékenységek mögött megtalálható hiányokra, szükségletekre fókuszálva - kívánja bemutatni a fővárosi döntéshozóknak az itt élő migráns közösségek által tapasztalt problémákat és az e problémákra adható önkormányzati válaszokat.

Jelen szakpolitikai ajánlás a problématerkép által meghatározott keretben, a jelenlegi szakpolitikai és jogi környezetet figyelembe véve, valamint a migránsok oktatásának elismert szakértőivel, Schnellbach-Sikó Dórával és László Zsuzsával folytatott szakértői interjúk anyagára támaszkodva készült.

A szakpolitikai ajánlás további része egy 2 oldalas valamint egy fél oldal terjedelmű kivonat, amelyekben a leghangsúlyosabb teendők kerülnek felsorolásra.

2. Budapest: lokalitás és integrációs színtér

A migráció és oktatás kapcsolatát feldolgozó jelen szakpolitikai ajánlás a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény hatálya alá tartozó személyek helyzetét vizsgálja a budapesti oktatási-nevelési intézményekben. Tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló statisztikák alapján a Magyarországon három hónapot meghaladóan jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok fele budapesti szálláshellyel van bejelentve, azaz számukra Budapest egy befogadó város alternatíváját nyújtja, ami minden második országunkba érkező migráns számára ezt az alternatívát hordozza magában oktatási szempontból is. Tekintettel a budapesti integrációs színtér sajátosságaira, javasoljuk, hogy a Migrációs Kerekasztal projekt zárása után **a Főváros hozza létre a Migráns-Oktatási Kerekasztalt**, ami migráns gyerekek oktatásának témakörében lehetővé teszi valamennyi érintett szereplő² számára a rendszeres és érdemi szakmai egyeztetést. Egy ilyen intézményesült szakmai fórum biztosíthatja a migráns gyerekek számára a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférést, valamint az intézmények felkészítését migráns tanulók

² Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, Kormányhivatal Oktatási Főosztály, Oktatási Hivatal, Fővárosi Önkormányzat Köznevelési és Ifjúsági Feladatokat Koordináló Főosztály, Kerületek Oktatási osztályai, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, oktatási szakemberek, oktatási-intézményvezetők és migráns közösségek érdekképviselője

fogadására³. A budapesti színtér sajátossága, hogy a 4. fejezetben tárgyalt strukturális átalakítások miatt az intézmények túlnyomó többsége nem fővárosi vagy kerületi fenntartásban van, valamint a megvalósítandó szakmai programok kidolgozása is központilag történik. Mindez azt is jelenti, hogy tanrenden kívüli megvalósítható, a migránsok iskolai sikerességét támogató kezdeményezésekre jobban tud a Főváros koncentrálni. A szakértői konzultáció során elhangzott, hogy egyetemisták által folytatott kiscsoportos és egyéni mentorálás nagyban segíti a mentorált migránsok iskolai sikerességét, ezen túl pedig a későbbiekben hasznosítható tapasztalattal gazdagítja a tanár szakos mentorokat. Elmondható, hogy egy tanár szakos hallgató nem találkozik migráns - különösen menedékkérő vagy menekült - gyerekekkel a képzése során és nem láthatja koncentráltan az ő oktatásukkal kapcsolatos problémák szintjeit. A szakértői konzultáció keretében elhangzott, hogy a tanári feladaton túl családvédelmi és szociális szerepben is kipróbálhatja magát a résztvevő tanár szakos hallgató. Az elkészített óraterv és a reflexiós napló lehetővé teszi a gyerekek folyamatos fejlődésének dokumentálását, ezen túl pedig a önreflexió jó hatással van a résztvevő pedagógiai kultúrájának alakulására⁴. Tekintettel ezekre, javasoljuk, hogy a Migráció és oktatás területén tapasztalattal rendelkező szervezetek együttműködésében és szakmai vezetésével **jöjjön létre a tanár szakos hallgatók önkéntes részvételén alapuló migráns tanulók egyéni/kiscsoportos mentorálását biztosító mechanizmus.**

3. Az Európai Unió migránsok oktatásával kapcsolatos szakpolitikája

Az Európai Unió tagállamaiban az oktatás és képzés tartalmának meghatározása és megszervezése nemzeti hatáskörbe tartozik, ennek ellenére több uniós dokumentum is foglalkozik - közvetlenül vagy közvetetten - a migránsok oktatási helyzetével.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 14. cikke⁵ rögzíti az oktatáshoz való jogot. Az Európai Unió már korábban kísérletet tett a tagállami migráns munkavállalók gyermekeinek oktatását rendezni az erre hivatott 77/486/ECC irányelvvel, aminek a rendelkezéseit alkalmazni kell

³ László Zsuzsa interkulturális trénerrel 2013. július 17-én készült interjú alapján

⁴ Schnellbach-Sikó Dórával készült interjú alapján

⁵ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2007/C 303/01) 14. cikk (1) Mindenkinek joga van az oktatáshoz, valamint a szakképzésben és a továbbképzésben való részvételhez. (2) Ez a jog magában foglalja a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel lehetőségét. (3) Az oktatási intézmények demokratikus elvek figyelembevételével történő alapításának szabadságát, valamint a szülők azon jogát, hogy gyermekeik számára vallási, világnézeti vagy pedagógiai meggyőződésüknek megfelelő nevelést biztosítsanak, tiszteletben kell tartani az e jogok és szabadságok gyakorlását szabályozó nemzeti törvényekkel összhangban. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303HU.01000101.htm>

olyan EU tagállamból származó munkavállaló gyermekeire, akik a fogadó ország joga alapján tanköteles korúnak minősülnek. Az irányelv nemzeti jogba történő átültetése során a fogadó országnak biztosítani kell a migráns munkavállaló gyerekei számára az ingyenes oktatást, alkalmazkodva a gyerekek különleges szükségleteihez, különösen a fogadó ország és származási országának nyelvének tanítására. Az irányelv csak és kizárólag uniós állampolgárok gyerekeire alkalmazható és nem vonatkozik harmadik ország állampolgárainak gyerekeire.

Az Európai Bizottság 2008. július 3-án jelentette meg a „Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára” c. zöld könyvét⁶, ami a tagállami oktatási rendszerek előtt álló kihívásokat veszi számba és a 2008. december 31-ig nyitva álló konzultáción várta a szakpolitikai kihívásokra, e kihívásokra adható jó válaszokra, az Európai Unió lehetséges szerepére és a 77/486/ECC irányelv jövőjére vonatkozó szakmai javaslatokat. A zöld könyv tisztázza a migráns háttérű, migránsok gyermeke, migráns tanuló fogalmakat, és részletesen megvizsgálja a migráns háttérű gyerekek oktatási helyzetét, különösen az oktatási hátrányok elszűnésének okait, a migráció oktatási rendszerekre gyakorolt hatását. A migráns háttérű gyerekek oktatási hátrányainak kialakulásánál vizsgálja a dokumentum a korábban megszerzett tudás leértékelődésének hatását, a nyelv, az elvárások és a de facto szegregáló iskolai környezet negatív hatásait.

Pozitív szakpolitikai válaszként tárgyalja a zöld könyv a fogadó állam nyelvének elsajátítását ösztönző, az iskolai hátrányok kompenzálását szolgáló egyéni fejlesztésen alapuló programokat, az óvodai nevelés, a második esélyt nyújtó oktatás és a felnőttképzés fontosságát. A kihívásoknak megfelelni képes minőségi oktatás fenntartása érdekében pedig elengedhetetlen a pedagógusok folyamatos továbbképzése és szakmai fejlesztése. A dokumentum ezeken túl számba veszi a rendelkezésre álló EU-s mechanizmusokat és pénzügyi eszközöket.

A bizottsági dokumentumra reagálva született meg az Európai Parlament jelentése „A migránsok gyerekeinek oktatásáról” címmel⁷. A jelentés alapvetően üdvözli a Bizottság zöld könyvének tartalmát. Hangsúlyozza a helyi közösség és a családok közvetlen bevonásának fontosságát. A jelentés többek között megerősíti, hogy a társadalmi integráció nem csupán az

⁶ Zöld könyv - Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára {SEC(2008) 2173} COM/2008/0423 végleges Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0423:FIN:HU:HTML>

⁷ Az Európai Parlament 2009. április 2-i állásfoglalása a migránsok gyerekeinek oktatásáról (2008/2328(INI)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0202+0+DOC+XML+V0//HU>

iskola felelőssége, hanem az egész társadalomé és elismeri, hogy a civil társadalom fontos szerepet játszik a migránsok támogatásában és a hivatalos oktatási rendszerrel párhuzamosan lényeges segítséget tud nyújtani például a befogadó ország nyelvének elsajátításában. Kiemeli a tanárképzés, az egész életen át tartó tanulás fontosságát és a diszkrimináció-mentességet az oktatás területén. A jelentés azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy minden tagállam iskolarendszerére kivetítve készítsen rendszeresen jelentést a migráns gyerekek integrációja terén tett előrelépésekről.

Felismerve a téma fontosságát, az Európai Tanács 2009. november 26-án megtartott ülésén Tanácsi következtetést fogadott el a migráns háttérű gyerekek oktatásáról⁸.

A tanácsi dokumentum megállapítja, hogy a migráció nagymértékben hozzájárult az európai társadalmi-gazdasági fejlődéshez, ezért a migránsok sikeres társadalmi integrációja előfeltétele Európa gazdasági versenyképességének fenntartásának, a társadalmi stabilitás valamint a társadalmi kohézió megteremtésének. A következtetés megállapítja, hogy az oktatás kulcsfontosságú szerepet játszik a migráns háttérű tanulók sikeres társadalmi integrációjában, valamint a befogadó és a sokszínűséget tiszteletben tartó társadalom kialakításában is. A migránsok társadalmi integrációját közös küldetésnek tekintik az uniós tagállamok, ami erőfeszítéseket kíván meg mind a migránsok, mind pedig a társadalom különböző alrendszereinek szereplői, így az oktatási szektor részéről is. Problémaként említi a migráns háttérű tanulók korai iskolaelhagyását és különösen aggasztónak találja, ha az iskola és otthon közötti nyelvi-kulturális különbségek hátrányos társadalmi-gazdasági helyzettel is párosulnak. Az Európai Unió oktatási minisztereinek testülete felkéri a tagállamokat, hogy hatáskörüknek megfelelően olyan helyi, regionális vagy nemzeti szintű intézkedéseket hozzanak, amelyek biztosítják minden gyermek a háttérétől függetlenül fair és egyenlő esélyeket valamint képességeinek teljes kibontakoztatásához szükséges támogatást kapjon. A tagállamoknak ajánlott intézkedések körét 13 pontba szedi a tanácsi következtetés:

- a Következtetés által említett célok elérése érdekében integrált szakpolitikai megközelítést alkalmazzanak a tagállamok,
- állítsanak fel, illetve erősítsék meg az antidiszkriminációs mechanizmusokat,
- javítsák az oktatás átjárhatóságát, az oktatási rendszeren belüli akadályokat számolják fel,
- javítsák az iskolák által nyújtott minőséget, és csökkentsék a meglévő minőségbeli különbségeket,

⁸ A Tanács 2009. november 26-i következtetései a migráns háttérű gyermekek oktatásáról, Hivatalos Lap C 301 , 11/12/2009 o. 0005 – 0008, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:01:HU:HTML>

- növeljék a hozzáférést a minőségi kora gyermekkori oktatáshoz és neveléshez,
- biztosítsanak személyre szabottabb oktatást és egyéni fejlesztési lehetőséget, különösen az alacsony iskolai végzettségű migránsok gyermekei körében
- nyújtsanak az intézményvezetők, tanárok és adminisztratív munkatársak részére olyan nyelvi és kulturális sokszínűséggel foglalkozó speciális továbbképzést, amivel képesek lesznek a nyelvi és kulturális különbségeket kezelni, valamint fejleszti interkulturális kompetenciájukat,
- dolgozzanak ki a fogadó ország nyelvének tanítására vonatkozó megfelelő szakpolitikákat, ami figyelembe veszi és segíti a migráns háttérű tanulók anyanyelvének megtartását és fejlesztését,
- biztosítsák, hogy a tanterv magas minőséget képvisel és valamennyi diák számára származásuktól függetlenül relevanciával bír, és az oktatási módszerek és eszközök figyelembe veszik a migráns háttérű gyerekek szükségleteit,
- a hozzanak létre együttműködést migráns közösségekkel és tegyenek erőfeszítéseket annak érdekében, hogy fejlesszék a migráns háttérű gyerekek szüleivel a kommunikációt,
- nyújtsanak célzott támogatást a sajátos nevelési igényű migráns háttérű tanulóknak,
- gyűjtsék és elemezzék e szakterület adatait a szakpolitikák kidolgozóinak tájékoztatása céljából
- osszák meg e terület jó gyakorlatait annak érdekében, hogy a szakpolitikát és az intézkedéseket a megfelelő szintű továbbfejlesztése céljából.

Ezekon túl az Élethosszig Tartó Tanulás Program, az Európai Szociális Alap és az Európai Integrációs Alap célzott felhasználását javasolja annak érdekében, hogy létrehozzanak és támogassanak interkulturális oktatással, valamint migráns háttérű gyerekek oktatásával kapcsolatos projekteket.

Szakértői interjúkban elhangzott, hogy a szülők motivációja, sikeressége és magyar nyelvtudásuk nagyban befolyásolja gyermekeik oktatásban elért sikerességét is, ezért fontos, hogy az élethosszig tartó tanulás kapcsán a szülőknek is adjon Budapest egy újabb esélyt, azaz egy egyéni körülményeket figyelembe vevő szakképzési programban **a Budapesten élő harmadik országbeli állampolgárok számára támogatott, illetve térítésmentes OKJ-s szakképzések induljanak.**

A migránsok integrációjának mérése, értékelése az Európai Unió által elfogadott Zaragozai nyilatkozat⁹ indikátorai alapján lehetséges, ami négy fő – köztük az oktatási - és további hét

⁹ Európai Miniszteri Konferencia az integrációról. Zaragoza, 2010. április 15-16. Nyilatkozat. Az Európai Unió Tanácsa, Brüsszel, 2010. április 20. 8771/10, <http://www.solidalapok.hu/sites/default/files/Zaragozai%20nyilatkozat%20%28HU%29.pdf>

kiegészítő szakpolitikai terület indikátorai alapján lehet elvégezni. Az oktatás területén indikátorként használják a legmagasabb iskolai végzettséget és a felsőfokú végzettségűek arányát a 30-34 éves populációban, valamint az iskolai lemorzsolódási arányokat és a tanulói teljesítményvizsgálatok eredményeit.

4. Hazai társadalmpolitikai és jogi háttér

A migránsok társadalmi integrációját meghatározó szakpolitikai intézkedések európai sztenderdeknek való megfelelését mérő MIPEX (Migrant Integration Policy Index) jelentés hét szakterület (köztük az oktatás) eredményét megjelenítő indikátora szerint Magyarország a vizsgált 31 ország közül Romániával együtt a 21-22. helyet foglalja el az európai rangsorban. Jelen szakpolitikai ajánlás szempontjából fájóan releváns, hogy oktatás területén csak a 31. helyre sorolták Magyarországot.¹⁰ Alapvető probléma, hogy mind a mai napig hiányzik egy átfogó és komplex integrációs stratégia, ebből fakadóan az integrációt érintő egyes szakpolitikai intézkedések izoláltak és sokszor következetlenek. Az egyik szakértői interjúban¹¹ felmerült a döntéshozók érzékenyítésének szükségessége, ezért javasoljuk, hogy **a budapesti döntéshozók látogassanak el migráns háttérű gyerekek oktatásával és nevelésével foglalkozó intézményekbe**, találkozzanak a szülőkkel annak érdekében, hogy közvetlen tapasztalatokra építve tudják meghozni a megkésett, de a harmadik országbeli állampolgárok integrációja és különösen a migránsok oktatása szempontjából fontos szakpolitikai döntéseket. Ilyen pozitív akció ellensúlyozhatja a problématerkép által a közigazgatással szemben megfogalmazott általános passzivitást és érdektelenséget is.

Az eredmények kapcsán mindenképpen fontos megjegyezni, hogy ez a fajta értékelés egy idealizált integrációs rendszert feltételez, ami viszont nem ad választ arra, hogy konkrét nemzeti vagy helyi kontextusban ez lenne-e az optimális integrációs modell; a vizsgálat tárgyát képező hét szakpolitikai terület egymáshoz viszonyított relatív súlya az értékelés módszere miatt torzított képet ad; és nem utolsósorban: jogszabályokat és intézményi működés szabályait vizsgálja, nem pedig azok valós érvényesülését.¹²

¹⁰ <http://www.mipex.eu/hungary>

¹¹ Schnellbach-Sikó Dórával 2013. július 17-én készült interjú alapján

¹² Kováts András: A bevándorlók társadalmi integrációja – koncepciók és indikátorok (Bevándorlás és integráció – Magyarországi adatok, európai indikátorok szerk.: Kováts András)

A hazai szabályozási környezet legmagasabb szintű jogi normája az Alaptörvény¹³ XI. cikke, ami kimondja, hogy Magyarországon minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.

A migránsok oktatására vonatkozó további jogszabályok: a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény¹⁴, ami ötlépcsős felmenő rendszerben lép hatályba 2012. szeptember 1. és 2016. január 1. között ezzel párhuzamosan hatályon kívül helyezve a 1993. évi közoktatási törvény¹⁵ rendelkezéseit. Az új törvény 51. részében a „Nemzetközi vonatkozású rendelkezések” fejezet határozza meg azt a személyi kört, aki jogosult óvodai ellátásra, illetve adott életkor betöltése esetén tanköteles.

A törvényben meghatározott feltételek teljesítése esetén az óvodai ellátást, tanköteles kor elérése esetén pedig az iskolai nevelés-oktatást, a kollégiumi nevelést, a pedagógiai szakszolgálatokat magyar állampolgárokkal azonos feltételekkel vehetik igénybe a külföldi gyerekek.

A nemzeti köznevelés rendszerének bevezetésével párhuzamosan a korábbi közoktatás rendszerének fenntartói viszonyait alapjaiban megváltoztató strukturális változások történtek, amelyek a migráns háttérű gyerekek oktatására is hatással van. Az köznevelés rendszere újraosztotta egyrészt a feladat- és hatásköröket, másrészt bevezette a szakmai-fenntartási és műszaki-működtetői feladatmegosztást, aminek eredményeként 2013. január 1-től szétvált a fenntartói és működtetői szerep, az ehhez kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel.

Főszabály szerint a köznevelési intézmények irányítása és a fenntartása az oktatásért felelős miniszter irányítása alá tartozó Klebelsberg Intézményfenntartó Központon keresztül állami feladat lett, ami a korábbi önkormányzati intézményfenntartói szerepet nagymértékben minimalizálta. A Főváros vonatkozásában ez azt jelenti, hogy Budapest területén a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ kezelésébe 423 intézmény került, a kerületek kezelésében 257 intézmény maradt, ezek mindegyike óvoda, a Főváros pedig 16 intézményben gyakorol fenntartói jogokat.

Tekintettel a kerületek óvoda fenntartói szerepére és a kora gyermekkori fejlesztés fontosságára, - különösen az iskola nyelvének elsajátításában¹⁶ - javasoljuk, hogy a kerületi és fővárosi

¹³ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV

¹⁴ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV

¹⁵ 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300079.TV

¹⁶ László Zsuzsával készült szakértői interjúban került kifejtésre a migráns gyerekekkel történő differenciált foglalkozás fontossága, azonban az iskola nyelvének elsajátításában egy szintre kell hozni valamennyi gyereket, szüleinek háttérétől függetlenül.

fenntartású óvodák és iskolák intézményvezetői és munkatársai, különösen a pedagógusok és pedagógus-asszisztensek részére biztosítsanak interkulturális kompetenciafejlesztő akkreditált továbbképzést.

2013. júliusában jelent meg Budapest Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terve¹⁷ a 2013-2018 közötti időszakra. Az Oktatási Hivatal által a Budapesti Kormányhivatal közreműködésével és az oktatásért felelős miniszter jóváhagyásával elkészült ötéves terv helyzetelemzésében nem jelennek meg a budapesti migráns tanulók, valamint semmilyen javaslat sem kerül megfogalmazásra a migráns háttérű gyermek oktatására vonatkozóan.

A Főváros és kerületek viszonya kapcsán érdemes megemlíteni, hogy a Főváros Önkormányzat Budapest egészét érintő területrendezési, településrendezési és településüzemeltetési feladatokat lát el és olyan feladatokat, amiket a fővárosnak az országban betöltött különleges szerepköréhez kapcsolódnak. A kerületi önkormányzatok pedig törvényi keretek között önállóan gyakorolják a települési önkormányzatokat megillető valamennyi feladat- és hatáskört, amelyet törvény nem ad át a Fővárosi Önkormányzatnak, jelen szakpolitikai ajánlás szempontjából az óvodák fenntartása bír relevanciával.

Tekintettel arra, hogy a magyar mint idegen nyelv elsajátításának sikere nagymértékben függ a gyermek anyanyelvi szintjétől, ezért javasoljuk, hogy **a nyelvi és egyéb kompetenciák felmérése történjen meg a migráns gyerekekkel megkezdett foglalkozás legkorábbi szakaszában**¹⁸.

¹⁷ http://dload.oktatas.educatio.hu/megyei_fejlesztési_tervek/Budapest_Megyei_Fejlesztési_Terv_2013.pdf

¹⁸ A szakértői interjú keretében elhangzott, hogy a „Nyelvi és egyéb kompetenciák felmérése tehát a legfontosabb - például a mozgásfejlődési zavar árulkodó lehet, vagy a tanulást megalapozó észlelés és figyelem – ezek mind elengedhetetlenek a tanulási kompetencia megszerzéséhez. Ez például az óvodákban egyáltalán nem megoldott, míg a Kínai-magyar Iskolában ez nagyon jól működik, de vannak olyan intézmények, ahol ez nagyon esetlegesen működik – tehát nincs az egésznek egy jól kidolgozott rendszere, pedig mindaddig nincs értelme diszciplináris tárgyakat tanítani, amíg a magyar nyelvet nem sajátítják el. Sok mindennel próbálkoztuk, de arra jutottunk, hogy sokat kell magyarul beszélgetni velük és nyitottá tenni a tanulásra, addig egy úr tátong az iskolában, amit nem lehet kitölteni.”

FÜGGELÉK

A Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület részéről az alábbi szakértők vettek részt a szakpolitikai ajánlások elkészítésében:

Kiss Adrienn az ELTE Társadalomtudományi Kar szociálpolitika szakán végzett. Szociális munkásként évek óta menekült és oltalmazott státuszú (nemzetközi védelemben részesülő), illetve migráns háttérű emberekkel végez egyéni esetkezelést és pszicho-szociális támogatást a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesületnél. Komplex tanácsadói munkájának fókuszában a célcsoport szociális, egészségügyi, lakhatási és oktatási rendszerekhez való hozzáféréseinek erősítése áll. Korábban a Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet „Platform az innovatív szociális szolgáltatásokért” FP7-es projektjének megvalósításában projekt koordinátorként vett részt. Az ajánlás szociálpolitikai és egészségügyi fejezetének szerzője.

Dr. Lángi Alajos a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán végzett jogászként, ahol az Alkotmányjogi Tanszék Jogklinikájának tudományos segédmunkatársaként kezdett dolgozni. Később több éven keresztül Brüsszelben és Strasbourgban dolgozott, elsősorban roma integráció, valamint állampolgári jogi, bel- és igazságügyi szakterületen. Menekültügyi és hontalansági témákkal az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság, majd a Magyar Helsinki Bizottság munkatársaként foglalkozott éveken át. Jelenleg a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület által megvalósított projekteken vesz részt projektvezetőként. Az ajánlás oktatási és kulturális fejezeteinek szerzője.

Kováts András a Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület igazgatója és az MTA TK Kisebbségkutató Intézet kutatója. Szociálpolitikus, 1995 óta foglalkozik bevándorlással és menekültüggyel. Számos, a bevándorlók integrációjával és a migrációs szakpolitika alakításával kapcsolatos hazai és nemzetközi kutatásban vett részt kutatási partnerként, illetve vezető kutatóként. Az általa vezetett Menedék Egyesület több mint negyven munkatárssal, nyolc Magyarországi helyszínen valósít meg programokat. Rendszeresen végez szakértői, tanácsadói munkát hazai és európai szervezetek, intézmények számára. Hét könyv és több tucat szakmai publikáció szerzője, szerkesztője. Az ajánlás elkészítésében szakmai konzulensként vett részt.

A harmadik országbeli állampolgárok integrációjával kapcsolatos szakpolitikai ajánlások elkészítésébe az alábbi szakértőket vontuk be.

A **szociálpolitikai és egészségügyi területen** szükséges fejlesztések lehetséges irányjaival kapcsolatos fejezethez **Dr. L. Rédei Máriával** (migrációs szakértő, tevékenységéről bővebben lásd: www.redeimari.hu) és **Dr. Makara Péterrel** (jelenleg a Debreceni Egyetem oktatója, a Panta Rhei Társadalomkutató Bt. képviselője, a migránsok és az egészségügyi ellátórendszer kapcsolatának szakértője) beszélgettünk.

Az **oktatási terület** szakértőjeként **Schnellbach-Sikó Dórá**t (elnök, Magyar Pedagógiai Társaság Interkulturális Pedagógiai Szakosztálya) és **László Zsuzsát** kérdeztük (interkulturális tréner, Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület).

A **kulturális szférát** illetően **Dr. Haszanova Ritával** (elnök, Alfavit Oktatási és Kulturális Alapítvány) és **Szabó Györggyel** (igazgató, Trafó Kortárs Művészetek Háza) interjútunk.

Ezúton is köszönet illeti mindannyiukat készséges rendelkezésre állásukért, hogy megosztották gondolataikat és tudásukat.